

Αν
αγαπήσατε
ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ
ΤΟΥ ΤΡΕΝΟΥ,
θα λατρέψετε
αυτό το βιβλίο!

Ρ Ε Ν Ε Ν Α Ϊ Τ
Δ Η Λ Ω Σ Η
Α Π Ο Π Ο Ι Η Σ Η Σ

Η οποιαδήποτε ομοιότητα με πρόσωπα
εν ζωή ή όχι είναι εντελώς συμπτωματική...

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ

Project child
don't make
them breathe

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: DISCLAIMER
Από τις Εκδόσεις Doubleday, Λονδίνο 2015
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Δήλωση αποποίησης**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Renée Knight
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Χρήστος Καψάλης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Claire Ward/tw
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Renée Knight, 2015

© Φωτογραφιών εξωφύλλου: Plainpicture/Demurez Cover Arts,
Stuart Hercher/Arcangel Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2015

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2015, 3.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-1231-3
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1232-0

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfoosi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr • www.psychogios.gr

RENEE KNIGHT

ΔΗΛΩΣΗ
ΑΠΟΠΟΙΗΣΗΣ

*Μετάφραση:
Χρήστος Καψάλης*

*Στον Γκρεγκ, στον Τζορτζ, στην Μπέτι
και στη μητέρα μου, Τζόσλιν*

Άνοιξη 2013

Η Κάθριν ετοιμάζεται για το επόμενο ξέσπασμα, όμως δεν έχει απομείνει τίποτε για να βγάλει. Γραπώνεται από την ψυχρή πορσελάνη και σηκώνει το κεφάλι της για να κοιταχτεί στον καθρέφτη. Το πρόσωπο που αντικρίζει εκεί δεν είναι αυτό με το οποίο έπεσε να κοιμηθεί. Το έχει ξαναδεί κι άλλοτε, κι έλπιζε να μην το δει ποτέ ξανά. Παρατηρεί τον εαυτό της σε αυτό το νέο, σκληρό φως και βρέχει μια φανέλα, σκουπίζει το στόμα της και στη συνέχεια την πιέζει πάνω στα μάτια της, λες και θα μπορούσε να σβήσει τον φόβο που καίει μέσα τους.

«Είσαι εντάξει;»

Η φωνή του συζύγου της την αιφνιδιάζει. Έλπιζε πως θα συνέχιζε να κοιμάται. Θα την άφηνε ήσυχη.

«Καλύτερα τώρα», απαντά ψέματα καθώς σβήνει το φως. Ύστερα, ψέματα ξανά. «Μάλλον με πείραξε το φαγητό που παραγγείλαμε απ' έξω». Γυρνά προς το μέρος του, μοιάζει με σκιά μέσα στα άγρια μεσάνυχτα.

«Γύρνα στο κρεβάτι. Καλά είμαι», ψιθυρίζει. Περισσότερο κοιμισμένος παρά ξύπνιος, κι όμως απλώνει το χέρι κι ακουμπά την παλάμη του πάνω στον ώμο της.

«Είσαι σίγουρη;»

«Σίγουρη», απαντά εκείνη. Το μόνο πράγμα για το οποίο νιώθει σίγουρη είναι ότι έχει ανάγκη να μείνει μόνη.

«Ρόμπερτ, αλήθεια σου λέω. Έρχομαι κι εγώ σε ένα λεπτό».

Τα δάχτυλά του στέκονται πάνω στο μπράτσο της για μια στιγμή, κι ύστερα κάνει αυτό που του ζήτησε. Κι εκείνη περιμένει πρώτα να βεβαιωθεί ότι ο άντρας της αποκοιμήθηκε, προτού επιστρέψει στην κρεβατοκάμαρά τους.

Το κοιτάζει έτσι όπως στέκεται ανάποδα, ανοιχτό ακόμη εκεί όπου το άφησε. Το βιβλίο που εμπιστεύτηκε. Τα πρώτα του κεφάλαια την είχαν παρασύρει, την είχαν κάνει να χαλαρώσει, καθώς τα διέτρεχε μια υποψία μονάχα ενός ήπιων τόνων θρίλερ που θα εκτυλισσόταν στις επόμενες σελίδες, όσο έπρεπε ώστε να συνεχίσει να διαβάζει, χωρίς όμως να αποκαλύπτει ούτε ένα στοιχείο για το τι ακριβώς παραφυλούσε εκεί. Το βιβλίο την ωθούσε να συνεχίσει, την παράσερνε στις σελίδες του όλο και βαθύτερα, μέχρι που η Κάθριν συνειδητοποίησε ότι ήταν παγιδευμένη. Τότε οι λέξεις άρχισαν να επιτίθενται στο μυαλό της, να σκάνε ορμητικές πάνω στο στήθος της η μία μετά την άλλη. Ήταν λες και μια ολόκληρη σειρά ανθρώπων είχε πηδήξει μπροστά στο τρένο κι εκείνη, η άμοιρη οδηγός, ήταν ανήμπορη να αποτρέψει τη μοιραία σύγκρουση. Ήταν πολύ αργά να τραβήξει το φρένο. Δεν υπήρχε επιστροφή. Χωρίς να το έχει υποψιαστεί καν, η Κάθριν συνάντησε τον εαυτό της, κρυμμένο στις σελίδες εκείνου του μυθιστορήματος.

Η οποιαδήποτε ομοιότητα με πρόσωπα εν ζωή ή όχι... Μια προσεκτικά τραβηγμένη κόκκινη γραμμή διαγράφει τη δήλωση αποποίησης. Ένα μήνυμα το οποίο η Κάθριν δεν κατάφερε να εντοπίσει όταν άνοιξε το βιβλίο. Είναι αδύνατο να προσπεράσει την ομοιότητα με τον εαυτό της. Είναι ένας βασικός χαρακτήρας του μυθιστορήματος, πρωταγωνίστρια. Μπορεί τα ονόματα να έχουν αλλαχτεί, όμως οι λεπτομέρειες δεν αφήνουν περιθώρια παρανοήσεων, μέχρι και τα ρούχα που φορούσε εκείνο το απόγευμα. Ένα μεγάλο κομμάτι της ζωής της, το οποίο κρατούσε κρυφό. Ένα μυστικό που δεν είχε εκμυστηρευτεί σε κανέναν, ούτε καν στον σύζυγο και στον γιο της – τους δύο ανθρώπους που νομίζουν ότι την ξέρουν καλύτερα απ' ό,τι οποιοσδήποτε άλλος

στον κόσμο. Δεν υπάρχει άνθρωπος που θα μπορούσε να πλάσει με τη φαντασία του αυτά που διάβαζε λίγο νωρίτερα η Κάθριν. Κι όμως, οι λέξεις ξεδιπλώνονται τυπωμένες πάνω στη σελίδα, για να τις διαβάσει όποιος θέλει. Νόμιζε πως είχε κλείσει αυτή η υπόθεση, πως είχε τελειώσει. Κι όμως, τώρα αναδυόταν ξανά στην επιφάνεια. Μέσα στην κρεβατοκάμαρά της. Μέσα στο μυαλό της.

Προσπαθεί να την απαγκιστρώσει με τη βοήθεια σκέψεων από το προηγούμενο βράδυ, πριν πιάσει στα χέρια της το βιβλίο. Την ευχαρίστηση που αντλούσε από την προσαρμογή στο νέο τους σπίτι: από το κρασί και το βραδινό φαγητό· έτσι όπως καθόταν αναπαυτικά στον καναπέ· έτσι όπως την πήρε ο ύπνος μπροστά στην τηλεόραση και αργότερα όταν ξάπλωσε με τον Ρόμπερτ στο κρεβάτι. Μια ήσυχη ευτυχία την οποία ως τότε θεωρούσε δεδομένη: όμως παραείναι ήσυχη για τα μέτρα της. Δεν μπορεί να κοιμηθεί, οπότε σηκώνεται από το κρεβάτι και κατεβαίνει στο ισόγειο.

Εξακολουθούν να διαθέτουν ισόγειο, οριακά έστω. Ζουν σε μεζονέτα πλέον, όχι σε μονοκατοικία. Μετακόμισαν πριν από τρεις εβδομάδες. Τώρα έχουν δύο υπνοδωμάτια αντί για τέσσερα. Δύο υπνοδωμάτια τους ταιριάζουν καλύτερα, εκείνης και του Ρόμπερτ. Ένα για τους ίδιους. Ένα για κάθε ενδεχόμενο. Επίσης, προτίμησαν ανοιχτούς χώρους. Χωρίς πόρτες. Δεν υπάρχει λόγος να κλείνουν τις πόρτες, τώρα που ο Νίκολας έχει φύγει. Ανάβει το φως της κουζίνας, κατεβάζει ένα ποτήρι από το ντουλάπι και το γεμίζει. Όχι από τη βρύση. Διαθέτουν δροσερό νερό ανά πάσα στιγμή χάρη στο καινούργιο ψυγείο. Περισσότερο με γκαρνταρόμπα μοιάζει παρά με ψυγείο. Ο φόβος κάνει τις παλάμες της να γλιστρούν από τον ιδρώτα. Ζεσταίνεται λες κι ανέβασε πυρετό, τόσο που αισθάνεται ευγνωμοσύνη για τη δροσιά που αναδίδει το πρόσφατα τοποθετημένο δάπεδο από ασβεστόλιθο. Το νερό κάπως βοηθάει. Όπως το κατεβάζει με λαίμαργες γουλιές, κοιτάζει έξω από τα πελώρια παράθυρα που εκτείνονται

κατά μήκος της πίσω πλευράς αυτού του καινούργιου, ξένου σπιτιού. Μία απέραντη μαυρίλα εκεί πέρα. Δεν υπάρχει κάτι για να δει. Δεν πρόλαβε να τοποθετήσει ακόμη στόρια. Είναι εκτεθειμένη. Αντικείμενο παρατήρησης. Δεν μπορεί να τους δει, εκείνοι όμως τη βλέπουν.

Δύο χρόνια νωρίτερα

Λυπήθηκα πολύ για ό,τι συνέβη, ειλικρινά. Άλλωστε, μικρό παιδάκι ήταν: επτά χρονών. Κι εγώ, φαντάζομαι, εκτελούσα χρέη γονέα, παρότι ήξερα πάρα πολύ καλά πως κανείς από τους γονείς δε θα ήθελε να εκτελώ κανενός είδους χρέη. Εν τω μεταξύ, είχα πέσει χαμηλά: ήμουν ο Στίβεν Μπρίγκστοουν, ο πιο μισητός δάσκαλος στο σχολείο. Είμαι βέβαιος πως αυτό σκέφτονταν τα παιδιά, αλλά και οι γονείς, αν και όχι όλοι: ελπίζω ότι κάποιοι εξακολούθουσαν να με θυμούνται όπως ήμουν πριν, τότε που έκανα μάθημα στα μεγαλύτερα παιδιά τους. Τέλος πάντων, δεν έπεσα από τα σύννεφα όταν ο Τζάστιν με κάλεσε στο γραφείο του. Το περίμενα. Του είχε πάρει μάλλον περισσότερο χρόνο απ' ό,τι υπολόγιζα, όμως έτσι γίνεται στα ιδιωτικά σχολεία. Είναι μικρά φέουδα, με δικούς τους κανόνες. Οι γονείς μπορεί να νομίζουν ότι έχουν τον έλεγχο επειδή πληρώνουν, όμως εννοείται πως κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Θέλω να πω, δείτε εμένα για παράδειγμα – πέρασα από μια τελείως τυπική συνέντευξη για να πάρω τη δουλειά. Με τον Τζάστιν ήμαστε συμφοιτητές στο Κέιμπριτζ και ήξερε ότι είχα ανάγκη τα χρήματα, κι εγώ ήξερα πως είχε ανάγκη έναν επικεφαλής στον τομέα φιλολογίας. Βλέπετε, τα ιδιωτικά σχολεία πληρώνουν περισσότερο απ' ό,τι τα δημόσια, κι εγώ διέθετα χρόνια διδακτικής εμπειρίας από δημόσιο σχολείο. Ο κακομοίρης ο Τζάστιν, πρέπει να του ήταν εξαιρετικά δύσκολο να με απομακρύνει. Του προκαλούσε αμηχανία, καταλαβαί-

νετε. Και πράγματι ήταν απομάκρυνση, όχι απόλυση. Πολύ ευγενικό εκ μέρους του, το εκτιμώ αυτό. Δε με έπαιρνε να χάσω τη σύνταξή μου, κι ούτως ή άλλως κόντευα να φτάσω σε ηλικία συνταξιοδότησης, οπότε κι εκείνος απλώς επιτάχυνε τη διαδικασία. Στην πραγματικότητα, και οι δύο κόντευαμε να αποσυρθούμε, όμως η αποχώρηση του Τζάστιν εξελίχθηκε εντελώς διαφορετικά από τη δική μου. Άκουσα μάλιστα πως κάποιοι από τους μαθητές δάκρυσαν κιόλας. Όχι όταν έφυγα εγώ όμως. Βέβαια, γιατί να το κάνουν; Δεν άξιζα τέτοιου είδους δάκρυα.

Δε θέλω να δώσω λάθος εντύπωση: δεν είμαι παιδόφιλος. Δεν το πείραξα εκείνο το αγοράκι. Ούτε καν το άγγιξα. Όχι, όχι, εγώ ποτέ μα ποτέ δεν άγγιζα τα παιδιά. Το θέμα είναι ότι τα έβρισκα βαρετά, αφόρητα βαρετά. Είναι απαίσιο να λες κάτι τέτοιο για επτάχρονα παιδιά; Φαντάζομαι πως ναι, από τη στιγμή που είσαι δάσκαλος. Σιχάθηκα να διαβάζω τις βαρετές ιστορίες τους, για τη συγγραφή των οποίων ορισμένα είμαι βέβαιος ότι κόπιασαν πολύ, όμως ακόμη κι έτσι, ήταν αυτή η αίσθηση που είχαν για τον εαυτό τους, ότι σε ηλικία επτά χρονών, αν είναι ποτέ δυνατόν, είχαν να πουν οτιδήποτε το οποίο θα μπορούσε να με ενδιαφέρει. Οπότε, ένα βράδυ μπούχτισα, πολύ απλά. Το κόκκινο σιλό έπαψε να λειτουργεί καθαρικά, κι όταν έπιασα την έκθεση του συγκεκριμένου αγοριού, δε θυμάμαι το όνομά του, του ανέπτυξα με ιδιαίτερη λεπτομέρεια στην κριτική μου τους λόγους για τους οποίους ειλικρινά καρφάκι δε μου καιγόταν για τις οικογενειακές διακοπές που είχαν πάει στη Νότια Ινδία, εκεί όπου έμειναν στα σπίτια κάποιων ντόπιων χωρικών. Μπράβο τους, αλλά δε με ένοιαζε. Εννοείται πως τα σχόλιά μου τάραξαν το αγοράκι. Φυσικό κι επόμενο ήταν, και λυπάμαι γι' αυτό. Και εννοείται πως το είπε στους γονείς του. Γι' αυτό δε λυπάμαι. Βοήθησε στην επίσπευση της εξόδου μου και δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία πως είχα ανάγκη να αποχωρήσω τόσο για το δικό μου καλό όσο και για το δικό τους.

Και κάπως έτσι βρέθηκα στο σπίτι, με άφθονη ώρα στη διά-

θεσή μου. Συνταξιούχος φιλόλογος, προερχόμενος από ένα ιδιωτικό σχολείο δεύτερης διαλογής. Χήρος. Φοβάμαι μήπως γίνομαι υπερβολικά ειλικρινής – πως όσα έχω αναφέρει μέχρι στιγμής ενδεχομένως να ακούγονται κάπως δυσάρεστα. Ίσως με κάνουν να μοιάζω άκαρδος. Κι αυτό που έκανα σ' εκείνο το αγόρι ήταν άκαρδο, το αναγνωρίζω. Σε γενικές γραμμές, όμως, δεν είμαι άκαρδος άνθρωπος. Από τότε που πέθανε η Νάνσι όμως, επέτρεψα στα πράγματα να ξεφύγουν λιγάκι. Καλά, εντάξει, πολύ.

Είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς πως μια φορά κι έναν καιρό ψηφίστηκε Δημοφιλέστερος Δάσκαλος της Χρονιας. Όχι από τους μαθητές του ιδιωτικού σχολείου, αλλά από εκείνους του δημόσιου σχολείου όπου δίδασκα προηγουμένως. Και δεν ήταν κάτι που συνέβη μια φορά, τυχαία, αλλά επί αρκετά χρόνια στη σειρά. Μια χρονιά, το 1982 νομίζω, τόσο η σύζυγός μου η Νάνσι όσο κι εγώ είχαμε αυτή τη διάκριση από τα αντίστοιχα σχολεία μας.

Είχα ακολουθήσει τη Νάνσι στη διδασκαλία. Εκείνη είχε ακολουθήσει τον γιο μας, όταν ξεκίνησε να πηγαίνει στα νήπια. Εκείνη δίδασκε τα πεντάχρονα κι εξάχρονα στο σχολείο του Τζόναθαν και σ' εμένα ανατέθηκαν τα παιδιά δεκατεσσάρων και δεκαπέντε χρονών, στο δημόσιο που λειτουργούσε λίγο παραπάνω στον ίδιο δρόμο. Ξέρω ότι ορισμένοι δάσκαλοι δυσκολεύονται με τις συγκεκριμένες ηλικίες, όμως εμένα μου άρεσε. Η εφηβεία δεν έχει και τόσο γούστο, οπότε η άποψή μου ήταν ότι δε χρειάζεται να τα πιέζουμε χειρότερα τα καημένα. Δεν τα ανάγκασα ποτέ να διαβάσουν κάποιο βιβλίο, αν δεν ήθελαν. Η ουσία μιας ιστορίας δεν αλλάζει, άλλωστε. Δεν είναι υποχρεωτικό να διαβαστεί σε μορφή βιβλίου. Μια ταινία, μια τηλεοπτική σειρά, ένα θεατρικό – σε όλες αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει ένα αφηγηματικό νήμα για να παρακολουθήσει, να ερμηνεύσει και να απολαύσει ο θεατής. Εκείνα τα χρόνια ήμουν αφοσιωμένος στη δουλειά μου. Με ένοιαζε. Όμως όλα αυτά ανήκουν στο παρελθόν. Πλέον δεν είμαι δάσκαλος. Είμαι συνταξιούχος. Χήρος.

Άνοιξη 2013

Η Κάθριν παραπατάει, ρίχνει το φταιξιμο στα τακούνια της, όμως ξέρει πως στην πραγματικότητα φταίει που παραήπιε. Ο Ρόμπερτ απλώνει το χέρι του για να την πιάσει από τον αγκώνα, προλαβαίνει να τη συγκρατήσει ώστε να μην πέσει προς τα πίσω από τα τσιμεντένια σκαλοπάτια. Το άλλο του χέρι γυρίζει το κλειδί και σπρώχνει την εξώπορτα, ενώ συνεχίζει να την κρατάει γερά από το μπράτσο, καθώς την οδηγεί μέσα. Η Κάθριν τινάζει τα παπούτσια από τα πόδια της, προσπαθεί να προσδώσει μια κάποια αξιοπρέπεια στο βήμα της, καθώς κατευθύνεται προς την κουζίνα.

«Είμαι πολύ περήφανος για σένα», λέει εκείνος, όπως έρχεται από πίσω και πλέκει τα μπράτσα του γύρω ης. Φιλάει την επιδερμίδα της, στο σημείο όπου ο λαιμός συναντά τον ώμο. Το κεφάλι της τεντώνεται προς τα πίσω.

«Σ' ευχαριστώ», λέει κλείνοντας τα μάτια της. Αμέσως μετά όμως αυτή η στιγμή ευτυχίας χάνεται. Είναι νύχτα. Βρίσκονται στο σπίτι. Κι η Κάθριν δε θέλει να πέσει στο κρεβάτι, παρότι είναι απελπιστικά κουρασμένη. Ξέρει πως δεν πρόκειται να κοιμηθεί. Έχει μία ολόκληρη εβδομάδα να κοιμηθεί καλά. Ο Ρόμπερτ δεν το ξέρει. Κι εκείνη προσποιείται πως όλα πάνε καλά, καταφέρνει να του το κρατήσει κρυφό. Καμώνεται πως την παίρνει ο ύπνος, έτσι όπως πλαγιάζει δίπλα του, ολομόναχη μέσα στο μυαλό της. Θα πρέπει να σκεφτεί κάποια δικαιολογία για να εξηγήσει για

ποιο λόγο δε θα τον ακολουθήσει χωρίς δεύτερη σκέψη στον επάνω όροφο, στο κρεβάτι.

«Πήγαινε εσύ», λέει. «Έρχομαι κι εγώ σε ένα λεπτό. Θέλω να τσεκάρω πρώτα κάτι email». Του χαμογελά για να τον ενθαρρύνει, όχι πως του χρειάζεται ιδιαίτερη ενθάρρυνση. Πρέπει να σηκωθεί νωρίς το πρωί, κι αυτός είναι ο λόγος που η Κάθριν εκτιμά ακόμη περισσότερο την ειλικρινή απόλαυση που μοιάζει να έχει αντλήσει από μια βραδιά στη διάρκεια της οποίας εκείνη ήταν το επίκεντρο της προσοχής κι αυτός ο βουβός, χαμογελαστός σύντροφος. Ούτε μία φορά δε σχολίασε πως ίσως ήταν ώρα να πηγαίνουν. Όχι, της είχε επιτρέψει να λάμψει και να απολαύσει τη στιγμή. Φυσικά, το ίδιο είχε κάνει κι εκείνη για τον σύζυγό της σε πολλές περιπτώσεις. Πάντως, ο Ρόμπερτ είχε υποδυθεί τον ρόλο του άψογα.

«Θα σου ανεβάσω ένα ποτήρι νερό», της λέει.

Έχουν μόλις επιστρέψει από ένα πάρτι, στον απόηχο μιας τελετής απονομής τηλεοπτικών βραβείων. Σοβαρών εκπομπών. Όχι τίποτε σαπουνόπερες. Ούτε δραματοποιημένες σειρές. Δουλειές βασισμένες σε γεγονότα και έρευνα. Η Κάθριν είχε βραβευτεί για ένα ντοκιμαντέρ με θέμα την προετοιμασία των παιδιών που προορίζονται για σεξ. Ένα ντοκιμαντέρ με θέμα παιδιά τα οποία κανονικά έπρεπε να είχαν προστατευτεί, όμως τελικά αφέθηκαν στην τύχη τους επειδή κανείς δε νοιαζόταν αρκετά· κανείς δεν είχε μπει στον κόπο να ασχοληθεί μαζί τους. Η επιτροπή είχε χαρακτηρίσει τη δουλειά της θαρραλέα. Η ίδια είχε περιγραφεί ως θαρραλέα. Ούτε που ξέρουν τι λένε. Ιδέα δεν έχουν ποια είμαι πραγματικά. Δεν ήταν ζήτημα θάρρους. Μονομανής αποφασιστικότητα ήταν. Από την άλλη, δεν αποκλείεται να ήταν και λιγάκι θαρραλέα. Μυστική κινηματογράφηση. Άντρες που έβαζαν στο στόχαστρό τους ανήλικα. Όχι τώρα όμως. Τώρα βρισκόταν στο σπίτι. Και παρότι τα στόρια έχουν μπει στις θέσεις τους, εκείνη εξακολουθεί να φοβάται πως την παρακολουθούν.

Τα βράδια της έχουν μετατραπεί σε μια σειρά από πράγματα που της αποσπούν την προσοχή, ώστε να μη σκέφτεται πως αναπόφευκτα κάποια στιγμή θα βρεθεί ξαπλωμένη στο σκοτάδι, ξύπνια. Έχει καταφέρει να ξεγελάσει τον Ρόμπερτ, τουλάχιστον αυτό νομίζει. Ακόμη και τον ιδρώτα, ο οποίος αρχίζει να σχηματίζεται καθώς πλησιάζει η ώρα να πλαγιάσει στο κρεβάτι, έχει καταφέρει να δικαιολογήσει γελώντας σαν σύμπτωμα της εμμηνοπαυσης. Σαφώς αντιμετωπίζει άλλα συμπτώματα αυτής της κατάστασης, όμως ο ιδρώτας δεν είναι ένα από αυτά. Και παρότι ήθελε να δει τον Ρόμπερτ να ανεβαίνει στο δωμάτιό τους, αμέσως μόλις φεύγει, εύχεται να βρισκόταν εκεί, μαζί της. Εύχεται να ήταν αρκετά θαρραλέα ώστε να του μιλήσει. Εύχεται να είχε αποδειχτεί αρκετά θαρραλέα από τότε και να του το είχε πει. Όμως δεν ήταν. Και τώρα είναι πολύ αργά. Όλα αυτά συνέβησαν πριν από είκοσι χρόνια. Αν του τα έλεγε τώρα, ο Ρόμπερτ δε θα μπορούσε να την καταλάβει. Θα τον τύφλωνε το γεγονός ότι τόσο καιρό του είχε κρατήσει ένα τέτοιο μυστικό. Του είχε αποκρύψει κάτι το οποίο ο ίδιος θα θεωρούσε πως είχε δικαίωμα να γνωρίζει. *Γιος μας* είναι, για όνομα του Θεού, τον ακούει να της λέει.

Η Κάθριν δε χρειάζεται κανένα γαμημένο μυθιστόρημα για να της πει τι συνέβη. Δεν έχει ξεχάσει το παραμικρό. Ο γιος της παραλίγο να χάσει τη ζωή του. Τον Νικόλας προστάτευε όλα αυτά τα χρόνια. Τον προστάτευε από τη γνώση. Του είχε επιτρέψει να ζήσει πανευτυχής μέσα στην άγνοιά του. Δεν ξέρει πως παραλίγο να μη φτάσει στην ενηλικίωση. Κι αν ο γιος της είχε διατηρήσει κάποια ανάμνηση των όσων είχαν συμβεί; Άραγε, τα πράγματα θα είχαν εξελιχτεί διαφορετικά; Ο ίδιος θα ήταν διαφορετικός; Η σχέση τους θα ήταν αλλιώς; Όμως είναι απόλυτα σίγουρη πως ο γιος της δε θυμάται το παραμικρό. Τουλάχιστον τίποτε που θα τον οδηγούσε στο να συνειδητοποιήσει την πραγματικότητα. Για τον Νικόλας είναι απλώς ένα απόγευμα το οποίο μπερδεύτηκε με πολλά άλλα από την παιδική του ηλικία.

Δεν αποκλείεται μάλιστα να διατηρεί κάποιες όμορφες αναμνήσεις από τότε, υποψιάζεται η Κάθριν.

Αν ήταν παρών τότε ο Ρόμπερτ, τα πράγματα ίσως να είχαν εξελιχτεί διαφορετικά. Προφανώς και θα είχαν εξελιχτεί διαφορετικά. Δε θα είχε συμβεί ό,τι συνέβη. Μόνο που ο Ρόμπερτ δεν ήταν παρών. Κι εκείνη δεν του το είπε, επειδή δεν ήταν απαραίτητο να του το πει – δε θα το μάθαινε ποτέ από μόνος του. Κι ήταν καλύτερα έτσι. *Είναι καλύτερα έτσι.*

Ανοίγει τον φορητό υπολογιστή της και γράφει στη μηχανή αναζήτησης το όνομα του συγγραφέα. Είναι μια διαδικασία σχεδόν τελετουργική. Το έχει ξανακάνει, ελπίζοντας πως θα υπάρχει κάτι εκεί. Κάποιο στοιχείο. Όμως δεν υπάρχει τίποτε. Μονάχα ένα όνομα: *E. T. Πρέστον*. Ψευδώνυμο πιθανότατα. «Ο Άγνωστος είναι το πρώτο και πιθανότατα το τελευταίο μυθιστόρημα με την υπογραφή *E. T. Πρέστον*». Ούτε καν κάποιο στοιχείο για το φύλο του συγγραφέα. Ούτε το μυθιστόρημά του ούτε της. Το είχε εκδώσει ο οίκος Ραμνουσία· όταν έψαξε το θέμα, απλώς επιβεβαίωσε αυτό που ήδη υποψιαζόταν, πως επρόκειτο για αυτοέκδοση. Τότε δεν ήξερε τι σήμαινε η λέξη Ραμνουσία. Τώρα το ξέρει. Είναι το δεύτερο όνομα της θεάς της εκδίκησης, γνωστότερης ως Νέμεσης.

Αυτό, όμως, αποτελεί ένα στοιχείο, σωστά; Για το φύλο τουλάχιστον. Μόνο που είναι αδύνατον. Δεν μπορεί να ισχύει. Άλλωστε, κανείς δε γνώριζε εκείνες τις λεπτομέρειες. Κανείς που να εξακολουθούσε να βρίσκεται στη ζωή. Μόνο που αποδεικνύεται, προφανώς, πως τις γνώριζαν και μερικοί άλλοι... μερικοί ανώνυμοι άλλοι. Όμως αυτό το μυθιστόρημα έχει γραφτεί από κάποιον που πραγματικά νοιάζεται. Εδώ το θέμα είναι προσωπικό. Κοιτάζει να δει αν έχουν αναρτηθεί κριτικές. Ούτε μία. Ίσως να είναι η μόνη που το έχει διαβάσει. Αλλά ακόμη κι αν το διαβάσουν άλλοι, δεν υπάρχει περίπτωση να καταλάβουν πως εκείνη είναι η γυναίκα που βρίσκεται στο επίκεντρο της υπόθεσης. Κάποιος το έχει καταλάβει όμως. Κάποιος ξέρει.

Πώς στον διάβολο βρέθηκε αυτό το βιβλίο στο σπίτι της; Δε θυμάται να το έχει αγοράσει. Σαν να εμφανίστηκε κάποια στιγμή στην ντάνα των βιβλίων δίπλα στο κρεβάτι της. Βέβαια, η κατάσταση ήταν τελείως χαοτική με τη μετακόμιση. Κούτρες ατελείωτες, γεμάτες βιβλία περίμεναν ακόμη να ανοιχτούν. Ίσως να το είχε αφήσει εκεί η ίδια. Να το έβγαλε από ένα κουτί, επειδή της είχε κεντρίσει την προσοχή το εξώφυλλο. Θα μπορούσε να είναι του Ρόμπερτ. Έχει αμέτρητα βιβλία τα οποία δε διάβαζε ποτέ και ίσως να μην τα αναγνώριζε καν. Βιβλία αγορασμένα εδώ και χρόνια. Τον φαντάζεται να ταξιδεύει στον Αμαζόνιο, να του κινεί το ενδιαφέρον ο τίτλος, το εξώφυλλο, και κάποια στιγμή να το παραγγέλνει από το διαδίκτυο. Να φτάνει στα χέρια της από ένα καπρίτσιο της τύχης. Από μία αρρωστημένη σύμπτωση.

Όμως τελικά εκεί που καταλήγει κι αυτό που αρχίζει να πιστεύει είναι πως κάποιος άλλος το άφησε εκεί. Κάποιος άλλος μπήκε στο σπίτι τους, σε αυτό το μέρος που ακόμη δεν το αισθάνεται δικό της. Ανέβηκε στην κρεβατοκάμαρά τους. Κάποιος άγνωστος άφησε το βιβλίο στο ράφι, δίπλα στο κρεβάτι της. Προσεκτικά. Χωρίς να μετακινήσει το παραμικρό. Στη δική της πλευρά του κρεβατιού. Ήξερε σε ποια πλευρά κοιμόταν. Το έστησε έτσι, ώστε να μοιάζει λες και το είχε αφήσει εκεί η ίδια. Οι σκέψεις της συσσωρεύονται, συγκρούονται μεταξύ τους, έτσι που καταλήγουν στρεβλές και σκεβρωμένες. Κρασί και ανησυχία, επικίνδυνος συνδυασμός. Έπρεπε να το ξέρει, να μην τα ανακατέψει. Πιάνει το πονεμένο κεφάλι της. Πλέον, έχει συνεχώς πονοκεφάλους. Κλείνει τα μάτια της και βλέπει τον ήλιο στο εξώφυλλο του βιβλίου σαν μια λευκή κουκκίδα που καίει το στερέωμα. Πώς στον διάβολο βρέθηκε αυτό το βιβλίο στο σπίτι της;

Δύο χρόνια νωρίτερα

Είχαν περάσει επτά χρόνια από τον θάνατο της Νάνσι κι εγώ ακόμη δεν είχα καθίσει να ξεσκαρτάρω τα πράγματά της. Τα ρούχα της κρέμονταν στην ντουλάπα. Τα παπούτσια, οι τσάντες της. Είχε μικροσκοπικά πέλματα. Σκάρτο τριάντα έξι. Τα χαρτιά, τα γράμματά της βρίσκονταν ακόμη πάνω στο γραφείο και μέσα σε συρτάρια. Μου άρεσε να τα βλέπω. Μου άρεσε να παίρνω στα χέρια επιστολές που απευθύνονταν σ' εκείνη, ακόμη κι αν ήταν από την εταιρεία φυσικού αερίου. Μου άρεσε να βλέπω το όνομά της πάνω στην κοινή μας διεύθυνση γραμμένο επίσημα. Από τη στιγμή που βγήκα στη σύνταξη όμως, δεν είχα καμιά δικαιολογία. Άντε, τελειώνει καμιά ώρα, Στίβεν, αυτό θα μου έλεγε. Κι αυτό έκανα.

Ξεκίνησα με τα ρούχα της, τα κατέβασα από τις κρεμάστρες, τα έβγαλα από τα συρτάρια, τα άπλωσα πάνω στο κρεβάτι, έτοιμα για το ταξίδι τους έξω από το σπίτι. Αυτό ήταν, σκέφτηκα, μέχρι που είδα μια ζακέτα η οποία είχε γλιστρήσει από την κρεμάστρα της και κρυβόταν σε μια γωνιά της ντουλάπας. Είναι στο χρώμα του ρεικιού. Πολύχρωμη, για την ακρίβεια. Μπλε, ροζ, μοβ, γκριζα, όμως η συνολική εντύπωση είναι αυτή του ρεικιού. Την είχαμε αγοράσει στη Σκοτία, προτού παντρευτούμε. Η Νάνσι τη φορούσε σαν σάλι: τα μανίκια, άδεια από τα χέρια της, κρέμονταν άψυχα στο πλάι. Τη φύλαξα, την κρατάω αυτή τη στιγμή. Είναι κασιμενένια. Οι σκόροι την έχουν φάει, υπάρχει μια τρυ-

πίτσα στη μανσέτα, μέσα από την οποία χωράει να περάσει το μικρό μου δάχτυλο. Η Νάνσι την είχε σχεδόν πενήντα χρόνια αυτή τη ζακέτα. Έβλεπε περισσότερο από την ίδια και υποψιάζομαι πως θα ζήσει περισσότερο κι από εμένα. Κι αν συνεχίσω να σκεβρώνω, όπως το δίχως άλλο θα συμβεί, τότε ίσως μια μέρα, σύντομα, να μου κάνει για να τη φορέσω.

Θυμάμαι τη Νάνσι να τη φοράει μέσα στη νύχτα, όταν σηκωνόταν για να θηλάσει τον Τζόνathan. Το νυχτικό της ήταν ξεκούμπωτο και το στοματάκι του Τζόνathan κολλούσε γύρω από τη θηλή της, κι είχε αυτή τη ζακέτα ριγμένη στους ώμους της, για να μην κρυώνει. Κι όταν με έβλεπε να την παρακολουθώ από το κρεβάτι, χαμογελούσε, οπότε σηκωνόμουν κι ετοιμάζα τσάι και για τους δυο μας. Πάντοτε προσπαθούσε να μη με ξυπνάει, έλεγε πως ήθελε να κοιμάμαι, δεν την πείραζε που σηκωνόταν. Ήταν ευτυχισμένη. Και οι δυο μας ήμασταν. Η ευτυχία και η έκπληξη της άφιξης ενός παιδιού, όταν πλέον ήμασταν μεσήλικες κι είχαμε πάψει σχεδόν να ελπίζουμε. Δεν τσακωνόμαστε για το ποιος θα σηκωθεί ή το ποιος στερούσε από τον άλλο τον ύπνο. Δε θα ισχυριστώ πως ήταν πενήντα-πενήντα. Θα μπορούσα να είχα κάνει περισσότερα, όμως η αλήθεια είναι πως τη Νάνσι χρειαζόταν περισσότερο ο Τζόνathan, όχι εμένα.

Αλλά και πριν από εκείνα τα μεταμεσονύχτια τσιμπούσια, η ζακέτα ήταν από τα αγαπημένα της ρούχα. Τη φορούσε όταν έγραφε: πάνω από ένα καλοκαιρινό φόρεμα· πάνω από μια μπλούζα· πάνω από το νυχτικό της. Της έριχνα μια κλεφτή ματιά από τα γραφεία μου, την έβλεπα καθισμένη στο δικό της, να χτυπά τα πλήκτρα της γραφομηχανής της και τα άδεια μανίκια να λικνίζονται στο πλάι της. Ναι, προτού γίνουμε δάσκαλοι, τόσο η Νάνσι όσο κι εγώ ήμασταν συγγραφείς. Η Νάνσι σταμάτησε λίγο μετά τη γέννηση του Τζόνathan. Είπε πως δεν είχε πια διάθεση, κι όταν ο Τζόνathan ξεκίνησε στο νηπιαγωγείο, η Νάνσι αποφάσισε να πιάσει δουλειά εκεί ως δασκάλα. Επαναλαμβάνομαι όμως.

Ούτε η Νάνσι ούτε κι εγώ σημειώσαμε κάποια ιδιαίτερη επι-

τυχία ως συγγραφείς, παρότι κάθε τόσο κάτι καταφέραμε να εκδίδουμε. Εκ των υστέρων, θα έλεγα πως η Νάνσι υπήρξε περισσότερο επιτυχημένη απ' ό,τι εγώ, κι όμως εγώ ήμουν εκείνος που επέμεινε να συνεχίσει, όταν εκείνη σταμάτησε. Πίστευε σ' εμένα. Ήταν απόλυτα σίγουρη πως μια μέρα θα τα κατάφερα, θα γινόμουν γνωστός. Δεν ξέρω, ίσως και να είχε δίκιο. Ανέκαθεν η πίστη της Νάνσι ήταν αυτή που με ωθούσε να συνεχίζω. Πάντως, ήταν ανώτερη συγγραφέας από εμένα. Κι αυτό ήταν κάτι που δεν ξέχασα ποτέ, έστω κι αν εκείνη δεν το αναγνώριζε. Χρόνια ολόκληρα με στήριζε, όσο εγώ έγραφα τη μία λέξη μετά την άλλη, το ένα κεφάλαιο μετά το άλλο, καταλήγοντας σε ένα-δυο βιβλία. Όλα απορρίφθηκαν. Μέχρι που, δόξα τω Θεώ, κατάλαβε επιτέλους πως δεν ήθελα να γράψω άλλο. Είχα μπουχτίσει. Δεν ξέρω, μου φαινόταν λάθος. Αποδείχτηκε δύσκολο να την καταφέρω να με πιστέψει, όταν της είπα πως ήταν ανακούφιση το γεγονός ότι σταματούσα. Όμως το εννοούσα, ειλικρινά. Ήταν ανακούφιση. Βλέπεις, ανέκαθεν μου άρεσε πολύ περισσότερο να διαβάζω παρά να γράφω. Για να γίνεις συγγραφέας, καλός συγγραφέας, χρειάζεσαι θάρρος. Πρέπει να είσαι διατεθειμένος να εκτεθείς δημόσια. Πρέπει να είσαι γενναίος, κι εγώ ανέκαθεν υπήρξα δειλός. Η Νάνσι ήταν η γενναία. Έτσι, τότε ήταν που άρχισα να διδάσκω.

Πάντως, βρήκα το θάρρος να ξεσκαρτάρω τα πράγματα της συζύγου μου. Δίπλωσα τα ρούχα της και τα έβαλα μέσα σε σακούς. Τα παπούτσια και τις τσάντες της τα έβαλα μέσα σε κούτες οι οποίες άλλοτε φιλοξενούσαν μπουκάλια κρασιού. Δεν μπορούσα καν να υποψιαστώ, όταν έφτασε στο σπίτι εκείνο το κρασί, πως οι κούτες μέσα στις οποίες παραδόθηκε μια μέρα θα έφευγαν περιέχοντας τα πράγματα της νεκρής μου συζύγου. Μου πήρε μία εβδομάδα για να τα πακετάρω όλα, κι ακόμη περισσότερο για να τα απομακρύνω από το σπίτι.

Δε μου έκανε καρδιά να τα διώξω όλα με τη μία, οπότε ολοκλήρωσα τμηματικά τις διαδρομές μου ως το κατάστημα κοινω-

νικής αλληλεγγύης. Τελικά, γνωρίστηκα αρκετά καλά με τις δύο γυναίκες που εργαζόνταν εκεί. Τους είπα πως τα ρούχα ανήκαν στη σύζυγό μου κι από τότε, κάθε φορά που περνούσα από εκεί, άφηναν ό,τι δουλειά είχαν και ασχολούνταν μαζί μου. Κι αν τύχαινε να εμφανιστώ την ώρα που έπιναν καφέ, μου ετοίμαζαν κι εμένα μια κούπα. Εξελίχτηκε σε μία αλλόκοτα παρηγορητική εμπειρία εκείνο το μαγαζί που κατακλυζόταν από ρούχα νεκρών ανθρώπων.

Ανησυχούσα πως, μόλις τελείωνα με το ξεσκαρτάρισμα των πραγμάτων της Νάνσι, θα έπεφτα ξανά στον ίδιο λήθαργο που με χαρακτήριζε από την ώρα που βγήκα στη σύνταξη, όμως δεν επιβεβαιώθηκα. Όσο κι αν με λύπησε, ήξερα πως είχα κάνει κάτι το οποίο η Νάνσι θα επικροτούσε, κι έτσι πήρα μία απόφαση: στο εξής, θα έβαζα τα δυνατά μου να φέρομαι με τέτοιο τρόπο ώστε, αν μπορούσε να μπει η Νάνσι στο δωμάτιο, θα ένιωθε αγάπη για μένα κι όχι ντροπή. Θα αναλάμβανε χρέη επιμελήτριας της ζωής μου, αόρατη και αντικειμενική, έχοντας πάντα γνώμονα το καλό μου.

Ένα πρωινό, λίγο καιρό μετά την περίοδο του ξεσκαρταρίσματος, κατηφόριζα προς τον σταθμό του μετρό. Είχα ξυπνήσει νιώθοντας πραγματικά αποφασισμένος: σηκώθηκα, πλύθηκα, ξυρίστηκα, ντύθηκα, προγευμάτισα και ήμουν έτοιμος να βγω από το σπίτι μέχρι να πάει η ώρα εννέα. Ήμουν ευδιάθετος, λογάριαζα να περάσω την ημέρα μου στη Βρετανική Βιβλιοθήκη. Σκεφτόμουν να ξαναρχίσω το γράψιμο. Όχι μυθιστόρημα: κάτι πιο πραγματικό, βασισμένο σε γεγονότα. Με τη Νάνσι είχαμε πάει κάποιες χρονιές διακοπές στις ακτές της Ανατολικής Αγγλίας κι ένα καλοκαίρι είχαμε νοικιάσει έναν πύργο Μαρτέλο.*

---

* Αμυντικές οχυρώσεις, σε μορφή κυκλικών, χαμηλών πύργων, οι οποίες άρχισαν να κατασκευάζονται στη Βρετανική Αυτοκρατορία κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Πολλοί τέτοιοι πύργοι σώζονται μέχρι σήμερα και ενίοτε, όπως εδώ, ενοικιάζονται. (Σ.τ.Μ.)

Ανέκαθεν ήθελα να μάθω περισσότερα για το μέρος αυτό, όμως κάθε βιβλίο που είχα καταφέρει να εντοπίσω σχετικά με το θέμα ήταν τόσο στεγνό, τόσο άψυχο. Το είχε προσπαθήσει και η Νάνσι με την ευκαιρία διαφόρων γενεθλίων μου, όμως κατάφερε να βρει μονάχα κάποιες ανιαρές εκδόσεις, γεμάτες ημερομηνίες και στατιστικά στοιχεία. Τέλος πάντων, με αυτό αποφάσισα να ασχοληθώ: θα επανέφερα εκείνο το θαυμάσιο μέρος στη ζωή. Εκείνα τα τείχη είχαν ποτιστεί από την ανάσα τόσων ανθρώπων στην πορεία των αιώνων κι εγώ ήμουν αποφασισμένος να ανακαλύψω ποιος είχε περάσει από εκεί, απ' όταν φτιάχτηκαν μέχρι τώρα. Έτσι, εκείνο το πρωινό είχα ξεκινήσει με πολύ ζωηρό βήμα. Και τότε συνάντησα ένα φάντασμα.

Δεν την έβλεπα πολύ καθαρά. Υπήρχαν άνθρωποι ανάμεσά μας. Μια γυναίκα που έσπρωχνε το παιδί της μέσα σε ένα καροτσάκι. Δυο νεαροί που χασομερούσαν. Κάπνιζαν. Όμως ήμουν σίγουρος πως ήταν αυτή, θα την αναγνώριζα οπουδήποτε. Περιπατούσε γρήγορα, κάπου πήγαινε, έτσι προσπάθησα να την ακολουθήσω, όμως ήταν νεότερη από εμένα, τα πόδια της δυνατότερα, με έπιασε ταχυκαρδία από την προσπάθεια και αναγκάστηκα να σταθώ για μια στιγμή. Η απόσταση μεταξύ μας μεγάλωσε και μέχρι να καταφέρω να κινηθώ ξανά, η γυναίκα είχε εξαφανιστεί στον υπόγειο σταθμό του μετρό. Την ακολούθησα, ρίχτηκα πάνω στις αυτόματες μπάρες για τον έλεγχο των εισιτηρίων, φοβόμουν πως θα επιβιβαζόταν σε κάποιο τρένο και θα την έχανα. Τα σκαλοπάτια ήταν απότομα, υπερβολικά απότομα, κι εγώ φοβόμουν πως θα έπεφτα πάνω στη βιασύνη μου να την προλάβω στην αποβάθρα. Γραπώθηκα από την κουπαστή κι αναθεμάτιζα την αδυναμία μου. Η γυναίκα ήταν ακόμη εκεί. Χαμογελούσα όπως κινήθηκα προς το μέρος της. Νόμιζα πως με είχε περιμένει. Και γύρισε και με κοίταξε. Δεν ανταπέδωσε το χαμόγελό μου. Η έκφρασή της ήταν ανήσυχη, αν όχι φοβισμένη. Εννοείται πως δεν ήταν φάντασμα. Μια νεαρή γυναίκα ήταν, γύρω στα τριάντα. Φορούσε το παλτό της Νάνσι, εκείνο που είχα

δωρίσει στο κατάστημα κοινωνικής αλληλεγγύης. Είχε το ίδιο χρώμα μαλλιών που είχε και η Νάνσι στην ηλικία της. Ή, τουλάχιστον, έτσι μου είχε φανεί. Μόλις πλησίασα αρκετά, συνειδητοποίησα πως το χρώμα των μαλλιών εκείνης της γυναίκας δεν είχε καμία σχέση με το χρώμα της Νάνσι. Καστανά ήταν, ναι, αλλά ψεύτικα, επίπεδα, ένα άτονο καφέ. Δεν είχαν εκείνες τις ζωηρές, ολοζώντανες ανταύγειες που είχαν τα μαλλιά της Νάνσι. Κατάλαβα πως το χαμόγελό μου την είχε αναστατώσει, οπότε έκανα μεταβολή, ελπίζοντας πως θα καταλάβαινε πως δεν είχα κακό σκοπό, πως είχα κάνει λάθος. Κι όταν ήρθε το τρένο, το άφησα να φύγει και επιβιβάστηκα στο επόμενο – δεν ήθελα να νομίσει ότι την ακολουθούσα.

Χρειάστηκε να περάσει το μισό πρωινό προκειμένου να συνέλθω πλήρως. Η ησυχία στη βιβλιοθήκη, η ομορφιά εκείνου του χώρου και η παρηγορητική επίδραση της ανάγνωσης, των σημειώσεων και γενικά η πρόοδος που σημείωσα με βοήθησαν να γυρίσω στο σημείο όπου βρισκόμουν με το ξεκίνημα της ημέρας μου. Μέχρι να επιστρέψω στο σπίτι νωρίς το βράδυ, ήμουν και πάλι ο εαυτός μου. Είχα αγοράσει κι ένα από εκείνα τα έτοιμα γεύματα που πουλάνε στα σούπερ μάρκετ, δώρο για τον εαυτό μου, ώστε να φτιάξω εύκολα το βραδινό μου. Άνοιξα κι ένα μπουκάλι κρασί, όμως ήπια μόλις ένα ποτήρι. Τώρα πια δεν πίνω πολύ: προτιμώ να ελέγχω τις σκέψεις μου. Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ τις σκορπίζει προς λάθος κατεύθυνση, λες κι είναι αφηισμαμένα νήπια.

Ήθελα να ριξω μια ματιά στις σημειώσεις μου προτού πέσω στο κρεβάτι, οπότε πήγα στο γραφείο μου για να βάλω μπρος. Τα χαρτιά της Νάνσι εξακολουθούσαν να καλύπτουν την επιφάνεια του γραφείου. Αρχισα να περιεργάζομαι προγράμματα και παλιούς λογαριασμούς, γνωρίζοντας ήδη ότι δεν επρόκειτο να βρω τίποτε το πραγματικά αξιόλογο. Αν υπήρχε κάτι, δε θα είχε κάνει την παρουσία του αισθητή τόσο καιρό; Τα έριξα όλα μέσα στο καλάθι των αχρήστων κι ύστερα πήρα τη γραφομηχανή μου

από την ντουλάπα και την έστησα στο κέντρο του καθαρισμένου γραφείου, έτοιμος να πιάσω δουλειά το επόμενο πρωί.

Τον καιρό που έγραφε η Νάνσι, είχε δικό της γραφείο, ένα μικρό δρύινο έπιπλο το οποίο πλέον βρίσκεται στο διαμέρισμα του Τζόναθαν. Όταν σταμάτησε, συμφωνήσαμε πως θα μπορούσαμε κάλλιστα να μοιραζόμαστε το δικό μου. Εκείνη είχε τα συρτάρια στα δεξιά, εγώ στα αριστερά. Φύλαγε τα χειρόγρατά της στο τελευταίο συρτάρι και, παρότι υπήρχαν κι άλλα στοιβαγμένα στη βιβλιοθήκη, τα τρία στο γραφείο ήταν εκείνα για τα οποία έτρεφε τις περισσότερες ελπίδες. Και παρότι ήξερα ότι βρίσκονταν εκεί, ήταν ένα σοκ για μένα όταν τα είδα. «Με θέα το πέλαγος», «Γέννημα του χειμώνα» και «Μια ξεχωριστή φιλία», όλα ανέκδοτα. Έβγαλα την «Ξεχωριστή φιλία» και την πήρα στο κρεβάτι μαζί μου.

Πρέπει να είχαν περάσει σχεδόν σαράντα χρόνια από την τελευταία φορά που είχα διαβάσει εκείνες τις λέξεις. Είχε γράψει το μυθιστόρημα αυτό το καλοκαίρι προτού γεννηθεί ο Τζόναθαν. Ήταν λες και βρισκόταν η Νάνσι στο κρεβάτι μαζί μου. Άκουγα τη φωνή της ολοκάθαρα: η Νάνσι, νέα γυναίκα, όχι ακόμη μητέρα. Υπήρχε μια ενέργεια στο κείμενο, παντελής απουσία φόβου, κι οι λέξεις αυτές με γύρισαν στην εποχή όταν το μέλλον ήταν για μας κάτι το συναρπαστικό· όταν τα πράγματα τα οποία δεν είχαν συμβεί ακόμη μας προκαλούσαν συγκίνηση, αντί να μας φοβίζουν. Ήμουν χαρούμενος όταν έπεσα για ύπνο εκείνη τη νύχτα, αναγνωρίζοντας πως, παρότι δε βρισκόταν πια μαζί μου, υπήρξα τυχερός που είχα τη Νάνσι στη ζωή μου. Είχαμε ανοιχτεί ο ένας απέναντι στον άλλο. Είχαμε μοιραστεί τα πάντα. Νόμιζα πως ήξερα ότι θα μπορούσα να ξέρω για εμάς τους δύο.

Φαντάσου ότι το βιβλίο
που διαβάζεις μιλάει για σένα.

Φαντάσου ότι αποκαλύπτει
ένα μυστικό που κράτησες κρυφό από
την οικογένειά σου για περισσότερα
από είκοσι χρόνια.

Ένα μυστικό που νόμιζες
ότι κανείς δεν ήξερε...

Κυκλοφορεί
σε 25 γλώσσες.

Εκδόσεις **ΨΥΧΟΓΙΟΣ**

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 159247

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η